

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

In Genesis Enarratio

Chyträus, David

Vitebergæ

VD16 C 2625

Illvstrissimo Principi Et Domino, D. Iohanni Alberto, Duci Megapolensi,
Principi Gentis Henetæ, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-36126

ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI ET DOMINO, D. IOHANNI ALBERTO, Duci Megapolensi, Principi Gentis Henetæ, Comiti Suerini, Domino Rostochij & Stargardię etc.
Domino suo clementissimo.

XTAT IN GENESIN Enarratio Reuerendi uiri D. Martini Lutheri, quam postremo suæ uitæ decennio, in Academia Vitebergensi, uelut Cygnæam cantionem, omnibus numeris absolutissimam, edidit. In qua diuinus ille Interpres, nostro tempore ad instaurationem ueræ de Deo doctrinæ excitatus, præter amplissimum sanctæ eruditionis & sapientiæ spiritalis thesaurum, uberrimam orationis copiam & exactam omnium locorum & quæstionum intricatarum explicationem: adhibuit etiam, & penitus orationi suę inseuit mirificã *ἡ ψὸν τῆς*

A 2 &

EPISTOLA

& uim permouendi animos lectorum,
& ad ueram pietatem, timorem Dei,
Fidem & cæteras uirtutes inflamman-
di.

Nam quod Eupolis de Pericle scripsit,

παθῶν ἐπεκάρητο αὐτῷ χεῖλεσιν
οὕτως ἐκήλει, καὶ μόνος ἦν ῥητόρων
τὸ κέντρον ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκροατοῖσι.

Id multo rectius de hoc nostro Orato-
re, diuino instinctu & adflatu explica-
tiones Oraculorum cœlestium funden-
te, usurpabimus, Non modo in uia
ipsum uoce, ac labris dicentis, flexani-
mam Suadæ medullam, ut Ennius lo-
quitur, sedisse: Verum etiam scriptis
sacratam ipsius eloquentiam, in pectora
& mentes hominum penetrare, & acu-
leos ueræ pietatis ac uirtutis in lecto-
rum animis relinquere.

Quod si in omni genere doctrina-
rum, optima quæq; scripta sibi ad dis-
cendum & imitandum singuli pro-
ponere debent: adhortandi certe sunt
omnes pii, ut hanc Lutheri cantionem
Cygnae

DEDICATORIA.

Cygnæam attente & diligenter legant
& sibi familiarem reddant præ cæteris
aliorum quorundam Authorum
scriptis, eruditis quidem ac copiosis,
sed tamen quod ad sapientiæ cœlestis
& rerum grauiſſimarum maiestatem,
& uim permouendi ac ad pios & spi-
rituales motus incendendi animos le-
ctorum attinet; tantum cedentibus Lu-
theri scripto, quantum cæteræ Stellæ,
φωσφός seu solis potius lumine & splen-
dore superantur.

In hac cogitatione cum adsiduè uer-
ser, non mediocri sollicitudine urgeor,
considerans, in quas reprehensiones
memet conijciam, dum Celsitudinis
Tuæ clementissimæ petitioni & man-
dato reuerenter, ut decet, morem ge-
rens, hanc tenuem & puerilem enar-
rationem, quam in Celsi T. Academia
Auditoribus proposui, sino in lucem
proferri.

Etsi autem Celsi Tuæ sapientia & au-
thoritate tueri me non inhoneste pos-
sum,

A 3 sum,

EPISTOLA

sum, tamen paulo altius causas repetam susceptæ, in Celsi T. Schola, huius quanquam puerilis librorum diuinorum explicationis.

Certum est ueram agnitionem & inuocationem Dei & Filij ipsius domini nostri Iesu Christi ad omnes Homines & ad omnes ætates pertinere. Ideo enim, ut in ipso uestibulo libri Genesios scriptum est, condidit Deus Homines ad imaginem suam, ut ipsum agnoscant, & iuxta noticias mentibus insistas, & uerbum expressa uoce Dei traditum, celebrent.

Nec senibus tantum & prudentia ac eruditione præstantibus proposuit Deus seuerissima mandata de studijs doctrinæ à se reuelatæ; Sed teneram & puerilem etiam ætatem uult imbui uera pietate et agnitione Dei, & ad librorum sacrorum lectionem adsuescieri. Præcipit parentibus, non modo ut ipsi uerbum Dei adsiduè legant, cogitent, repetant, Sed etiam ut ACVANT
illud

DEDICATORIA.

illud filijs, hoc est, non negligenter & tectum squalore tradant, sed limatum et illustratum adsiduè & diligenter proponant, inculcent, seuerè à pueris diligentiam discendi exigant, & dictata respiciant. Et Paulus inquit, A puero sacras literas noueris, quæ te possunt erudire ad salutem per fidem in Christo Iesu.

Nec tantum adsiduam & intentam lectionem literarum sacrarum adolescentibus commendat, uerum etiam ὑποτίποσις ὑγιαίνοντων λόγων, hoc est, certam formam ueræ doctrinæ, certa Methodo comprehensam, iubet in discendo & docendo teneri.

Ita Paulus, ut excellens Artifex, optimam & compendiosissimam instituenti studij Theologici uiam & rationem demonstrat. Omnibus enim, qui doctrinam à Deo traditam, discere cupiunt, & fructum inde ad suam & aliorum pietatem ac eruditionem alendam comparare student, hæc D V O, omni
A 4 cura

EPISTOLA

cura & contentione, initio suscipienda sunt, ut et TEXTVM librorum, quos Deus Ecclesie commendauit, familiariter sibi notum reddant, & ὑποπίπωση seu Methodum doctrinae coelestis, constantem certis locis, rite inter se, uelut membris in corpore, coagmentatis, animo complectantur, ad quam omnes sacrae scripturae sententias & historias, omnes disputationes & scripta Theologica dextrè & aptè possint referre.

Vult Deus doctrinam de sua essentia & uoluntate, & de aeterna salute nostra hauriri ex uerbo per Prophetas & Apostolos tradito, tanquam ex primo & limpidissimo fonte, non ex impuris & caeno conspurcatis riuulis aliò deductis. Et per lectionem et meditationem Textus seu fontium uerbi diuini immediatè efficax est Deus per Spiritum sanctum, & lucem uerae agnitionis suae, uerae inuocationis, fidei, iusticiae & uitae aeternae initia in pectoribus legentium accendit. Hanc grauissimam esse cau-
sam

DEDICATORIA.

sam legendi Textus, omnes sani intelligunt. Et sapientissimi quique Theologi, hanc esse optimam & expeditissimam ad ueram Theologiæ cognitionem perueniendi uiam confirmant.

Non dubito omnibus Theologis, quorum scripta extant, pietate, sapientia, eruditione & plurimis Spiritus sancti donis parem aut superiorem fuisse regem DAVIDEM. Quoties uero hic artifex in unico tantum Psalmo 118. præceptum de lectione & meditatione Textus uerbi diuini repetit. Et Paulus hac uoce ATTENDE LECTIONI, non à Timotheo tantum, sed etiam ab omnibus studiosis doctrinæ cœlestis, assiduam & diligentem Textus lectionem flagitat.

Mihi quoque cum primum Vitebergam uenissem, D. Philippus, quem singulari Dei beneficio, domesticum meæ uitæ & studiorum gubernatorem habebam, seuerissimè præcipiebat, ut quotidie, mane & uesperè aliquid temporis,

A 5 legent

EPISTOLA

legendo ordine Textui Bibliorum tribuerem, & LOCOS THEOLOGICOS adfiduè & diligenter lectos mente complecti studerem, omnibus alijs libris tantisper relictis, donec integrum doctrinæ Christianæ corpus, quod in omnibus materijs & disputationibus iudicij norma esset, animo infixissem. Atque hanc adfuitatem unicæ lectionis Bibliorum & Locorum, adeo seuerè à me flagitabat, ut cum alium forte libellum, illis diebus ab ipso editum, in manibus haberem, aspere me adpellaret, An non præcepi, dicens, ut non multa, sed Locos Theologicos multum legeres.

Hæc de initijs studij doctrinæ celestis, à me suscepti, quanquam tenuiora fortassis sunt, quàm ut apud Cels. Tuam eorum commemoratione uti conueniat; tamen ideo candidè & benignè lectoribus impertio, ut cum mihi illud consilium expertus sim plurimum profuisse; alios quoque adolescentes in studium

dium

DEDICATORIA.

dium Theologicum sine certo ordine
fortassis ingressos, iuuarem.

Ego quidem & tunc temporis illud
consilium sequi studens, priusquam ad
aliorum librorum & ad Patrum lectio-
nem accederem, etsi in alijs artium ge-
neribus unã exercebar, tamen quod ad
doctrinã Theologicã cognitionẽ per-
tinebat, soli fere Textus Bibliorum le-
ctiõni (ã qua singuli in omni uita quo-
tidie studiorum labores ordiri debe-
mus) & Methodo singulorum doctri-
nã Christianã locorum animo com-
plectendã, aliquandiu incumbẽbam.

Et posteaquam Celsitudo Tua, mu-
nus proponendĩ in hac Academia uere
de Deo doctrinã inĩtia, mihi commen-
dauit, sedulo conatus sum Auditores
quoq; ad eandem discendi rationem,
uidelicet ad assiduam lectiõnem textus
sacrorum librorum, & ad summam to-
tius doctrinã certa Methodo compre-
hensã percipiendam, inuitare, Ac, ut in
Epistola Pauli ad Timotheum scribi-
tur,

EPISTOLA

tur, Quæ audiui à meis præceptoribus per multos testes, ea, tradere studui fidelibus hominibus, qui idonei erunt, ut alios doceant.

Itaq; & Locos doctrinæ Theologicæ summam continentes assiduè repetiui, & Textum aliquot librorum Veteris & Noui Testamenti ita enarraui, ut in singulis capitibus præcipuas partes, Historias, & dicta, ad illos Locos, qui doctrinæ Christianæ corpus constituunt, referrem, & phrasas ac sententias obscuriores, ex collatione Textuum, et fontibus linguarum, et artium dicendi, interpretarer. Nec dubito hanc breuem & Methodicam rationem enarrandi scripta diuina, studiosis adolescentibus fructuosam esse, Quorum pauci longiora scripta habent, ac si habent & legunt, tamen utile est breues & Dialecticas commonefactiones, quæ nervos & summas rerum continent, adhibere ad illa Oratoria scripta, quæ non modo de rebus necessarijs rudiores docent,
Sed

DEDICATORIA.

Sed omni vi & copia dicendi animos
lectorum ad pios adfectus excitant &
inflammant.

Hæc præfatus sum, ut rationem mei
studij & consilij in suscipienda hac pueri-
li explicatione Librorum, quos Deus
Ecclesiæ tradidit, candidis lectoribus
ostenderem. Cum, n. partem aliquam
muneris docendi ueram *DEO* do-
ctrinam, in hac Academia sustineam:
res cogit interdum commonefactiones
aliquas de locis doctrinæ, de phrasibus,
de corruptelis ueræ interpretationis,
Textui adiungere.

Quod autem hanc enarrationem in
Genesin, Celsitudini Tuæ dedicauit, ho-
nestæ & graues causæ sunt, Primum, ut
publicè Deo gratias agam, quod ali-
quos Principes ingenijs & uirtute præ-
stantes, ad amorem Ecclesiæ & studio-
rum piæ doctrinæ flectit: eumq; orem,
ut Cels: Tuam seruet & regat, ut multa
Deo grata & Ecclesiæ ac patriæ saluta-
ria, in tua gubernatione, facias.

Celestis

EPISTOLA

Celebrabit Ecclesia Dei ad omnem posteritatem, mirificum Cels. T. studium in illustranda Dei gloria, in piè constituendis Ecclesijs ac Scholis, in excitandis ac fouendis omnium disciplinarum studijs, ac præcipuè quod ad instaurationem huius Academiæ Rostochiensis, Cels. T. omne suum studium & auctoritatem contulit, eiq; reditus annuos, aureorum termille & quingentorum, assignauit & tradidit.

Hanc insignem Cel. T. munificentiam, grata mente omnes piij toto hoc orbe, & tota posteritas prædicabunt, & Cels. Tuam summis illis Heroibus, qui sua liberalitate & sapientia doctrinæ coelestis & omnium artium studia excitarunt & fouerunt, Theodosio, Carolo Magno, Friderico, Ptolemæo, Philadelpho, Cyro, Alexandro Magno &c, annumerabunt. Volui igitur meæ etiam mentis gratæ testimonium erga hoc tam illustre Cels. T. beneficium publicè extare,

Deins

DEDICATORIA.

Deinde, cum Cels. Tua, pro Heroica bonitate & clementia sua, aliquoties à me petiuerit, ut prælectiones in Genesin, ad se mitterem, reuerenter obtemperandum esse duxi. Presertim cum ad curam bonorum principum imprimis pertineat, ut considerent, Quod Genus doctrinae de Deo, in Ecclesijs suarum regionum propagetur, & qualis docendae & instituendae iuuentutis ratio in scholis usitata sit, ut in hoc Genesis libro, sanctissimus princeps Ioseph, ad gubernationem Regni Aegyptiaci euectus, non modò rectè constituit Ecclesias & Scholas, sed etiam ipse doctoris officio functus est, & singulas Ecclesias & politias sui imperij, ipse circuiuit & uisitauit.

Postremò cum debita subiectione & reuerentia cupio Cels. Tuę significationem aliquam meę gratitudinis, non modo pro publicis in Ecclesiam Dei & literarum studiis beneficijs, uerum etiam pro singulari clementia & liberalitate

ralitate

EPIST: DEDICAT:

ralitate, qua me priuatim Cels. Tua benignissimè complexa est, exigui libelli inscriptione declarare.

Deum æternum Patrem domini nostri Iesu Christi, custodem Principum sanctorum, ardentibus uotis precor, ut Cels. Tuam seruet incolumem & florentem, ut gloria Dei & uera de Deo doctrina in Ecclesijs & Scholis harum regionum latius propagetur, & honesta ciuium disciplina, leges, pax publica, & literarum studia diligenter & benignè foueantur. Rostochij, Die Natali filij Dei inchoante annum 1558. Qui est à prima Creatione mundi, quam Moses initio Genesis describit, annus 5520.

Illustris, Cels. T.

Reuerenter

colens

DAVID CHYTRAEVS.